

Kuratorium Oświaty
w Szczecinie

Konkurs Języka Polskiego dla gimnazjalistów województwa zachodniopomorskiego w roku szkolnym 2018/2019

Etap rejonowy

Drogi Uczniu!

Przed przystąpieniem do rozwiązywania testu zapoznaj się z poniższymi wskazówkami:

1. **zakoduj swoje dane na karcie odpowiedzi** zgodnie z poleceniem komisji konkursowej;
2. masz do rozwiązania **40 zadań zamkniętych**, za rozwiązanie których możesz otrzymać maksymalnie **40 punktów**;
3. w zadaniach podane są 4 odpowiedzi, z których **tylko jedna jest poprawna**;
4. odpowiedzi udzielaj długopisem z czarnym tuszem **tylko na załączonej karcie odpowiedzi**;
5. jeżeli się pomylisz, błędne oznaczenie otocz kółkiem i zaznacz nową, poprawną odpowiedź;
6. jeśli zaznaczysz więcej niż jedną odpowiedź bez wskazania, która jest prawidłowa, to żadna odpowiedź nie będzie uznana;
7. nie używaj ołówka, gumki ani korektora na karcie odpowiedzi;
8. uważnie czytaj wszystkie polecenia;
9. po zakończeniu pracy sprawdź, czy udzieliłeś wszystkich odpowiedzi;
10. czas rozwiązywania zadań **90 minut**.

Powodzenia!

Część I
Znajomość i interpretacja tekstu Marka Górlikowskiego
Noblista z Nowolipek. Józefa Rotblata wojna o pokój

Zadanie 1. (0–1)

Do jakiego programu naukowo-badawczego dołączył Józef Rotblat?

- A. London Project.
- B. Manhattan Project.
- C. New Mexico Project.
- D. Santa Fe Project.

Zadanie 2. (0–1)

W jakim celu profesor Ludwik Wertenstein stara się o stypendium dla Józefa Rotblata, by ten pracował w laboratorium Chadwicka?

- A. Chadwick zwrócił się z prośbą do Wertensteina o przysłanie do Liverpoolu zdolnego naukowca.
- B. Wertenstein chce, aby Józef Rotblat poznał specyfikę prowadzenia doświadczeń w laboratorium Chadwicka.
- C. Józef Rotblat ma zdobyć wiedzę na temat budowy cyklotronu.
- D. Wertenstein chce uchronić Józefa Rotblata przed represjami nazistów.

Zadanie 3. (0–1)

Jakie państwo zwiedził Józef Rotblat przed wyjazdem do Liverpoolu (8 kwietnia 1939 roku)?

- A. Niemcy.
- B. Czechosłowację.
- C. Anglię.
- D. Żadnego z wymienionych miejsc.

Zadanie 4. (0–1)

W 1938 roku Hahn stwierdza, że po bombardowaniu uranu neutronami otrzymali bar, ale nie potrafią wytłumaczyć, jak to się stało. To było sprzeczne z dotychczas obowiązującymi prawami nauki.

W jaki sposób doszło do wyjaśnienia tego zjawiska?

- A. Do badań włączono Chadwicka i to za sprawą jego obliczeń wyjaśniono zjawisko.
- B. W laboratorium doszło do wypadku, w wyniku którego odkryto przypadkowo powód otrzymania baru.
- C. Lise Meitner podczas spaceru zapada się w śniegu i znajduje odpowiedź.
- D. Józef Rotblat przygląda się uderzeniom kropel angielskiego deszczu o płyty chodnikowe.

Zadanie 5. (0–1)

Dlaczego Józef Rotblat otrzymuje przedłużenie zwolnienia ze służby w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie?

- A. Ma zbyt wiele lat.
- B. Jest zatrudniony w przemyśle wojennym.
- C. Pochodzi z rodziny żydowskiej.
- D. Jest słabego zdrowia.

Zadanie 6. (0–1)

Dlaczego Frisch i Peierls uważają, że bomba z uranu to mrzonka?

- A. Naukowcy mają zbyt mało wiedzy na temat uranu.

- B. Nie można w samolocie przewieźć kilku ton uranu.
- C. Naukowcy mają zbyt mało uranu potrzebnego do zbudowania bomby.
- D. Naturalny uran izotopu U235 ulega zbyt słabemu rozszczepieniu.

Zadanie 7. (0–1)

Dlaczego początkowo Józef Rotblat odmawia wzięcia udziału w produkcji bomby atomowej?

- A. Czuje się Polakiem i nie chce zmieniać obywatelstwa.
- B. W zespole naukowców pracują osoby, których nie akceptuje Józef Rotblat.
- C. Czuje się Żydem i nie chce zmieniać obywatelstwa.
- D. Nie chce brać udziału w produkcji bomby, która ma zabijać ludzi.

Zadanie 8. (0–1)

Co robił ze swoją pensją Józef Rotblat w Los Alamos?

- A. Odkładał pieniądze dla rodziny pozostawionej w Polsce.
- B. Kupował książki z fizyki z myślą zawiezienia ich do Polski.
- C. Kupował dużo jedzenia, by nie odczuwać ponownie głodu.
- D. Dzielił się pieniędzmi z potrzebującymi i doświadczonymi wojną.

Część II

Znajomość i interpretacja tekstu Andrzeja Wajdy *Kino i reszta świata*

Zadanie 9. (0–1)

Andrzej Wajda pisał: *gdybym zdecydował się kiedykolwiek zrobić film o sobie, rozpoczynałby się on od*

- A. obrazu Dywizjonu Artylerii Konnej: zajęcia na placu ćwiczeń – robienie lancy i szabli.
- B. zamglonych, mało ruchliwych obrazów: zachodzące czerwono zimowe słońce w perspektywie ulicy Kościuszki.
- C. od godziny ósmej rano: zima, ciemno za oknem, pierwsza lekcja – matematyka.
- D. spoglądania reżysera na widok za oknem: dzieci bawiące się przed domem.

Zadanie 10. (0–1)

Pewnego dnia [w czasie wojny] wezwano nas do ogromnego magazynu, z którego wysyłano topione masło dla wojska na wschodni front. Niektóre beczki były nadwerężone transportem i trzeba było je poprawić, nabijając dodatkowe obręcze [...]. Aby naprawić beczkę, trzeba ją było najpierw otworzyć. Następnie okazało się, ile żelaznych obręczy trzeba dodać dla wzmocnienia. Waga żelaza dawała nam odpowiedź na pytanie, jaką ilość masła możemy ująć, aby beczka, ważona skrupulatnie przez magazyniera – naszego współnika, zgadzała się dokładnie z poprzednią wagą. Tym sposobem przyszedłem do domu ze zdobyczą [...].

Jak matka Andrzeja Wajdy zareagowała na przyniesione przez syna masło?

- A. wzruszyła się i poczuła ulgę, że będzie mogła nakarmić synów.
- B. cieszyła się, że syn uszczuplił niemieckie zasoby masła.
- C. rozplakała się, ponieważ już od dawna ona i jej synowie nie jedli masła.
- D. rozplakała się, że syn przejął zasady postępowania wroga.

Zadanie 11. (0–1)

Gdy wiosną 1944 roku wychodziłem z biura, zatrzymała mnie kobieta w głębokiej żałobie. Czarna woalka zasłaniała całkowicie jej twarz. Zapłakana wyznała mi, że jest żoną mego dowódcy, który został aresztowany tej nocy wraz z kilkoma innymi oficerami AK przez radomskie gestapo. Powinienem wynosić się natychmiast z miasta.

Co zrobił Andrzej Wajda?

- A. Powiadomił rodzinę i przyjaciół, by nie wracali do domu i gdzieś się ukryli.
- B. Przenocował na wieży kościoła, a rano wyjechał do Krakowa.
- C. Powiadomił brata o sytuacji i sam przenocował u swoich przyjaciół.
- D. Nikogo nie powiadomił o zaistniałej sytuacji i wyjechał do Krakowa.

Zadanie 12. (0–1)

Trzy jabłka, cebula i talerzyk, w których Cezanne zawarł tajemnicę istnienia, stawały się nam z dnia na dzień coraz bardziej obce i obojętne.

Dlaczego studenci Akademii Sztuk Pięknych odrzucili ten rodzaj malarstwa?

- A. Było zbyt statyczne.
- B. Artyści nie chcieli kopiować utrwalonych już wzorów.
- C. Doświadczenia wojenne uniemożliwiły zainteresowanie taką sztuką.
- D. W czasach PRL-u kolory nie były modne.

Zadanie 13. (0–1)

[...] był samotną indywidualnością, na kilkanaście lat przed nową figuracją nie wstydził się malować człowieka. Człowieka w akcji, w działaniu. Malował brzydko, z uporem [...] Żył zaledwie trzydzieści lat. Malował świadomie przez lat dziewięć. Tyle tylko potrzebował, aby stać się może najoryginalniejszym i najbardziej samodzielnym malarzem w powojennej Polsce.

O kim w taki sposób napisał Andrzej Wajda?

- A. Tadeusz Kantor.
- B. Jerzy Borejsza.
- C. Zygmunt Radnicki.
- D. Andrzej Wróblewski.

Zadanie 14. (0–1)

[...] nie zwalczano za jego patriotyzm, ale za to, że nie potrafił nadać mu uniwersalnej artystycznej formy. Jego malarskie horyzonty były ciasne jak to małe miasto – i dlatego pozostał w Krakowie. Zrezygnował ze świata, bo nie znał świata.

Imię i nazwisko którego twórcy powinno znaleźć się na początku wypowiedzi Andrzeja Wajdy?

- A. Jan Matejko.
- B. Stanisław Wyspiański.
- C. Jacek Malczewski.
- D. Artur Grottger.

Zadanie 15. (0–1)

Czym nie jest socrealizm?

- A. Realizmem socjalistycznym.
- B. Nurtem w sztukach plastycznych.
- C. Nurtem w sztuce filmowej.
- D. Nurtem sprzyjającym rozwojowi artysty.

Zadanie 16. (0–1)

Powieść Czeszki nie była nadętą apologią Gwardii Ludowej, lecz dość naiwną opowieścią z sympatycznymi bohaterami. My, realizatorzy filmu, znaliśmy wojnę i okupację. Tacy sami chłopcy, żądni walki i przygody, byli we wszystkich organizacjach bojowych.

Sukces w Cannes, gdzie publiczność i krytyka zainteresowały się samym filmem, a nie tylko jego kontekstem politycznym, a zwłaszcza Nagroda Jury, czyli tak zwana "Srebrna Palma", złagodziły

nieco sądy polskich widzów i niektórych krytyków. Trudno się dziwić polskiej widowni – stanowili ją w dużej części uczestnicy Powstania lub rodziny, które straciły w Warszawie swoich najbliższych.

Nie dążyłem wcale do zyskania sympatii widza wyłącznie dla Maćka Chelmskiego [...]. Film był zaskoczeniem. Nie wolno było przecież pokazać na ekranie sympatycznego chłopca zabijającego komunistycznego działacza.

Ustal w odpowiedniej kolejności tytuły filmów, o których mowa.

- A. Kanał, Popiół i diament, Pokolenie.
- B. Popiół i diament, Pokolenie, Kanał.
- C. Popiół i diament, Kanał, Pokolenie.
- D. Pokolenie, Kanał, Popiół i diament.

Część III

Znajomość i interpretacja filmu Andrzeja Wajdy *Katyń*

Zadanie 17. (0–1)

Role Anny, Agnieszki, profesorowej i Stasi odgrywały w kolejności:

- A. Magdalena Cielecka, Maja Ostaszewska, Stanisława Celińska, Maja Komorowska.
- B. Stanisława Celińska, Maja Ostaszewska, Maja Komorowska, Magdalena Cielecka.
- C. Maja Komorowska, Magdalena Cielecka, Stanisława Celińska, Maja Ostaszewska.
- D. Maja Ostaszewska, Magdalena Cielecka, Maja Komorowska, Stanisława Celińska.

Zadanie 18. (0–1)

Twórcy zdjęć, muzyki i scenografii w kolejności to:

- A. Paweł Edelman, Krzysztof Penderecki, Magdalena Dipont.
- B. Krzysztof Pendercki, Paweł Edelman, Magdalena Dipont.
- C. Magdalena Dipont, Paweł Edelman, Krzysztof Penderecki.
- D. Magdalena Dipont, Krzysztof Penderecki, Paweł Edelman.

Zadanie 19. (0–1)

W jakim miejscu rozgrywa się pierwsza scena filmu?

- A. W szpitalu.
- B. W kościele.
- C. Na moście.
- D. Na placu wojskowym.

Zadanie 20. (0–1)

Dalczego Andrzej nie chce wrócić z Anną do Krakowa?

- A. Nie pozwolili mu na to Niemcy.
- B. Nie pozwolili mu na to Sowieci.
- C. Niżsi stopniem żołnierze czekali na jego reakcję.
- D. Tłumaczył się przysięgą wojskową.

Zadanie 21. (0–1)

W scenie Wigilii Andrzej Wajda ukazuje na przemian twarze generalowej i jej męża. W jakim celu to czyni?

- A. Podkreśla, że żadne z nich nie ma wsparcia.
- B. Podkreśla, że każde z nich ma swoje życie.
- C. Podkreśla, że myślą o sobie w tym samym czasie.
- D. Podkreśla, że niewiele dla siebie znaczą.

Zadanie 22. (0–1)

Jakie były powojenne losy Jerzego, Agnieszki, Tadeusza i Anny?

- A. Tadeusz popełnił samobójstwo, Agnieszka została zatrzymana przez służbę bezpieczeństwa, Jerzy zginął na ulicy, Anna pracowała w zakładzie fotograficznym.
- B. Agnieszka została zatrzymana przez służbę bezpieczeństwa, Jerzy popełnił samobójstwo, Tadeusz zginął na ulicy, Anna pracowała w zakładzie fotograficznym.
- C. Tadeusz popełnił samobójstwo, Agnieszka pracowała w zakładzie fotograficznym, Jerzy zginął na ulicy, Anna została zatrzymana przez służbę bezpieczeństwa.
- D. Tadeusz rozpoczął studia, Jerzy wstąpił do wojska, Anna pracowała w zakładzie fotograficznym, Agnieszka została dyrektorką szkoły.

Zadanie 23. (0–1)

Która z postaw świadczy o zachowaniu godności?

- A. Dostosowanie się do powojennej rzeczywistości.
- B. Ochrona życia córki za cenę podpisania fałszywych dokumentów.
- C. Bezkompromisowe zaświadczenie o prawdzie katyńskiej.
- D. Pomoc w budowie nowej powojennej Polski.

Zadanie 24. (0–1)

Wdowa po Andrzeju otrzymuje kalendarz męża. Wiatr przerzuca niezapisane kartki kalendarza. Jaki sens ma owa scena?

- A. Podkreśla łączność bohatera z żoną.
- B. Podkreśla koniec życia i milczenie wobec sprawy katyńskiej.
- C. Podkreśla niewiedzę bohatera na temat dalszych losów.
- D. Żadna odpowiedź nie jest prawidłowa.

Część IV

Znajomość tekstu Michała Rusinka i Anety Żalazińskiej *Jak się dogadać, czyli retoryka codzienna*

Zadanie 25. (0–1)

Polaryzacja na "my" i "oni" widoczna jest nawet w drobnych i jakby nie do końca świadomych posunięciach retorycznych.

Podkreślone słowo oznacza

- A. wyraźne zaznaczanie się podobieństw między pojęciami.
- B. wyraźne zaznaczanie się niekonsekwencji w nazywaniu jakichś pojęć.
- C. wyraźne zaznaczanie się różnic między poglądami.
- D. wyraźne zaznaczanie się konsekwencji w nazywaniu jakichś pojęć.

Zadanie 26. (0–1)

Retoryka to

- A. sztuka i teoria wygłaszania mów.
- B. przechytrzenie odbiorcy.
- C. sztuka poprawnego wypowiadania się.
- D. wszystkie definicje wymienione powyżej.

Zadanie 27. (0–1)

Zarazem osiągnął on jeszcze jeden cel, bardzo istotny we wszystkich tekstach perswazyjnych: captatio benevolentiae (...).

Może też być wyrazistsze (często wówczas wzmocnione jakimś gestem) i przyjmować formę figury retorycznej zwanej dubitatio (...).

Podkreślone słowa oznaczają:

- A. wzbudzanie zaufania i podkreślania pewności siebie.
- B. wątplenie i wzbudzanie zaufania.
- C. podkreślania pewności siebie i wątplenie.
- D. zjednywanie życzliwości odbiorców i wątplenie.

Zadanie 28. (0–1)

Topos to

- A. miejsca odległe.
- B. miejsca wspólne.
- C. tematy odległe w czasie.
- D. tematy bliskie współczesności.

Zadanie 29. (0–1)

Michał Rusinek wymienia między innymi toposy uniwersalne, kulturowe, narodowe, środowiskowe i osobiste. Przyporządkuj we właściwej kolejności poniższe przykłady wskazanym przez autora toposom.

- A. Mur, pięta Achillesa, płot, proszę ściszyć radio.
- B. Proszę ściszyć radio, mur, pięta Achillesa, płot.
- C. Pięta Achillesa, mur, płot, proszę ściszyć radio.
- D. Płot, mur, pięta Achillesa, proszę ściszyć radio.

Zadanie 30. (0–1)

Rozmowa toczy się między przeprowadzającą wywiad dziennikarką a jej gościem – znaną aktorką, która opowiada o swojej karierze zawodowej. Aktorka, wypowiadając słowa: "To był mój rozwój", wykonuje gest obrazujący sposób, w jaki rozumie ów rozwój (...). Aktorka tym gestem pokazała "rozwój", jak pokonywanie drogi etapami, jak pokonywanie odległości skokami – od punktu do punktu. Po czym dziennikarka powtórzyła ten gest, mówiąc: I każdy ten etap coś Pani dał, jak rozumiem".

Postawa dziennikarki świadczy o

- A. bezmyślnym naśladownictwem aktorki.
- B. symultaniczności gestów.
- C. nieadekwatnym do sytuacji zachowaniem.
- D. asymultaniczności gestów.

Część V
Znajomość i rozumienie tekstu Jerzego Bralczyka
500 zdań polskich

Zadanie 31. (0–1)

Jerzy Bralczyk analizuje powiedzenia utrwalone w języku za sprawą pisarzy. Którzy pisarze są autorami omawianych przez autora "500 zdań polskich"?

- A. Mikołaj Rej, Julian Tuwim, Henryk Sienkiewicz.
- B. Stanisław Wyspiański, Jan Andrzej Morsztyn, Julian Tuwim.
- C. Władysław Broniewski, Juliusz Słowacki, Henryk Sienkiewicz.
- D. Jan Kochanowski, Stanisław Wyspiański, Wisława Szymborska.

Zadanie 32. (0–1)

Być może powinniśmy wezwanie to potrząść, bo co trzykroć mówione jest skuteczniejsze. W "Dziadach" także się miejscami potrząsa, tam płoszenia duchów i widm akurat jest dosyć sporo.

O którym zdaniu w taki sposób pisał Jerzy Bralczyk?

- A. A kysz, zgiń przepadnij!
- B. A bodaj cię!
- C. A tu pospolitość skrzeczy.
- D. Alleluja i do przodu.

Zadanie 33. (0–1)

Która wypowiedź – zdaniem Jerzego Bralczyka – z trudnością może uchodzić za zdanie?

- A. Ala ma kota.
- B. Bardzo proszę pamiętać, że ja byłem przeciw.
- C. A tu pospolitość skrzeczy.
- D. AK – zapluty karzeł reakcji.

Zadanie 34. (0–1)

A tu pospolitość skrzeczy oznacza, że

- A. myśli przeciętnej grupy społecznej są dominujące w Polsce.
- B. myśli o wzniosłych sprawach ograniczane są przez rzeczywistość.
- C. w kraju dominują opinie przeciętnej większości.
- D. ludzie są niechętni do działania.

Zadanie 35. (0–1)

A bodaj cię! to

- A. przekleństwo.
- B. okrzyk radości.
- C. przywoływanie.
- D. przepędzanie.

Zadanie 36. (0–1)

Zdaniem Jerzego Bralczyka powiedzenie *Aby Polska rosła w siłę, a ludzie żyli dostatniej* pochodzi z

- A. pragnienia społeczeństwa po obaleniu PRU-u.
- B. czasów niezadowolenia społecznego wyrażanego przez polskich robotników.
- C. propagandowego przemówienia Edwarda Gierka.
- D. sloganu rozpowszechnionego przez władze po II wojnie światowej.

Część VI

Interpretacja wiersza Tadeusza Różewicza

Ale kto zobaczy...

Ale kto zobaczy moją matkę
w sinym kitlu w białym szpitalu
która trzęsie się
która sztywnieje
z drewnianym uśmiechem
z białymi dziąsłami

Która wierzyła przez pięćdziesiąt lat
a teraz płacze i mówi"
"nie wiem... nie wiem"

jej twarz jest jak wielka mętna łza
żółte ręce składa jak przestraszona
dziewczynka
a wargi ma granatowe

ale kto zobaczy moją matkę
zaszczute zwierzątko
z wytrzeszczonym okiem

ten

ach chciałbym ją nosić na sercu
i karmić słodyczą.

Zadanie 37. (0–1)

Podmiot mówiący w wierszu

- A. wypowiada się w imieniu własnym i zbiorowości.
- B. wypowiada się we własnym imieniu.
- C. wypowiada się w imieniu zbiorowości.
- D. nie wypowiada się we własnym imieniu.

Zadanie 38. (0–1)

Kto jest adresatem wiersza?

- A. Wszyscy ludzie.
- B. Matka podmiotu mówiącego.
- C. Najbliżsi podmiotu mówiącego.
- D. Nie ma adresata.

Zadanie 39. (0–1)

Z drewnianym uśmiechem, żółte ręce, wargi ma granatowe.

Wskaż właściwy dla wszystkich określeń środek poetycki i jego funkcję.

- A. Metafora ilustrująca sytuację życiową bohaterki.
- B. Metafora ilustrująca stan emocjonalny podmiotu.
- C. Epitet ilustrujący sytuację życiową bohaterki.
- D. Epitet ilustrujący stan emocjonalny podmiotu.

Zadanie 40. (0–1)

Ostatnie dwa wersy nie oznaczają przede wszystkim, że podmiot mówiący

- A. chciałby dać matce poczucie bezpieczeństwa.
- B. chciałby ochronić przed złem.
- C. chciałby się nią zaopiekować.
- D. pozbawić trudnych doświadczeń.